

Žiga Brdnik

Univerzalna parabola o človečnosti

Nemški dokumentarec **Gospod Bachmann in njegov razred** (Herr Bachmann und seine Klasse, 2021, Maria Speth) lahko s svojo monumentalno dolžino (217 minut) na prvi pogled zbudi strahospoštovanje in da vsaj dvakrat premisliti, ali bi si človek vzel toliko časa za ogled. Sploh v časih, ko časa nimamo na pretek – ali sploh ne. A ravno v tem je kavej: za pomembne stvari v življenju si je treba vzeti čas, da bo čas, ki nas sicer priganja, tekel bolj znosno. Dokumentarci s tolikšno dolžino so res redki, pri njih sta ključnega pomena tempo in primerno ravnotežje med podajanjem informacij – ki jih običajen človeški um lahko procesira le toliko – ter intimnim vpogledom v notranji svet ljudi, ki jih spremlja. Tako kot mora dober učitelj najti ravnotežje med poglobljanjem v svojo snov in svoje poslušalce: kako jim to snov približati, da bodo od nje nekaj odnesli. Režiserki in scenaristki Marii Speth in soscenaristu ter direktorju fotografije Reinholdu Vorschneiderju je to briljantno uspelo. Ure ob ogledu minevajo, kot bi imeli pred seboj nadvse zanimive osebe iz mesa in krvi, ki bi se nam razodevale v svoji temeljni potrebi po učenju in poučevanju ter iz tega izhajajoči socializaciji. Vmes lahko brez slabe vesti mirno gremo na stranišče, si vzamemo kaj za pod zob, spregovorimo kakšno besedo ali dve s sogledalko ali sogledalcem filma – prav tako kot učenci na zaslonu. Enostavno smo del razreda. Poleg filmske ekipe, ki je očitno pričakovala, da si bodo ljudje film ogledali doma – izšel je v času epidemičnega zaprtja – gre največja zasluga za to kakopak gospodu Bachmannu.

Ta v svoji vlogi učitelja deluje tako naravno, umirjeno in sproščeno, vse napetosti se nekako sproti razrešijo. Ob vsem tem ni pretirano hladen, odsoten in otopel, ampak čuteč, topel in razumevajoč za tegobe najstnikov in najstnic, ki vrhu vsega poleg sprememb v lastnih telesih doživljajo še spremembe v menjavah kulturnega okolja, jezika in držav. Film se namreč dogaja v Stadtallendorfu, industrijskem nemškem mestecu, kjer večino prebivalstva sestavljajo »gastarbajterji« – priseljeni delavci in njihove družine. Tudi v to neizprosno delavsko okolje nas film uspe uvesti, ko nam kaže vinjete vsakdanjega dogajanja in sestanke s starši z različnih koncev sveta, ki so prišli v Nemčijo s trebuhom za kruhom. Kakopak je tudi Bachmann sam priseljenec, česar pred učenci ne skriva, temveč jim razkrije zgodbo svoje družine, ki je priseljena s Poljske v času vzpona nacizma izgubila svojo identiteto, ko so ji skupaj s priimkom vsilili nemško. Tako kot holokavst in nasilje v razredu niso tabu tema niti ljubezen, odnosi med moškimi in ženskami, družbene vloge, ki jih prevzemajo, in tegobe, ki jih učenci in učenke občutijo ob menjavi okolja, spopadanju z nemščino, telesnem razvoju, odločanju o nadaljnjem študiju ali poklicu, starših, bratih, sestrah, puncah in fantih ... Ocene so zgolj neko zunanje, vsiljeno merilo, pomembni so medosebni odnosi, človekova rast in ta krhka, mehka zaupnost, ki jo je obenem tako lahko vzpostaviti in tako preklemansko težko vzdrževati. Pogovori prav zaradi nje potekajo neprisljano in spontano, kot bi bil učitelj njihov vrstnik, a z desetletji izkušenj.

In kot bi kamera, ki v primeru tega filma dejansko deluje kot muha na steni, saj se v daljših pasusih sploh ne zavedamo, da je dejansko vse skupaj snemano, ne tekla. Pri tako posrečenem učitelju in tako simpatičnem razredu resda ustvarjalci filma niso imeli veliko dela, predvsem so se morali čim bolj skriti in dati prostor, da se dogaja življenje. Kar jim je čudovito uspelo, saj so ujeli tako ranljivost vsakega posameznika in posameznice kot energičnost razrednega kaosa, iz katerega izrašča toliko lepih, lahko pa tudi težavnih stvari. Tako je nastal v bistvu zelo intimen portret človeka, ki je zapisan šoli in ljubi svoje delo ter svoje učence in učenke, in hkrati prikaz metode, ki deluje; ne vedno in povsod, a vendar lahko že vprašanja, kje, kdaj in zakaj, ogromno spremenijo. Hkrati je to tudi omnibus mini portretov vseh v razredu, ki prebivajo v istem kraju, a imajo poreklo ali korenine povsem drugače. Filmu se čudežno uspe posvetiti prav vsakemu členu v razredu, s čimer se nam izriše ta živopisani in kompleksni mikrokozmos oziroma bolje rečeno organizem, ki smo ga vsak po svoje doživeli v otroštvu, vse skupaj pa nas nanj veže neke vrste nostalgija. S tem dobiva poteze univerzalne pa-

rabole o človečnosti in njenih ključnih elementih: medčloveški toplini, učenju, socializaciji, zaupanju, neizbežnosti konfliktov in neizogibnosti njihovega sprejemanja ter reševanja.

Rezultat je upanje, da se kljub vsemu da. In to z majhnimi, preprostimi gestami, kot je prisluhniti, zaigrati nekaj akordov na kitaro, v pravem trenutku dati spodbudo ali opozoriti na mejo, ki jo je nekdo prestopil pri nekom drugem. Vseživljenjsko učenje v pravem okolju in s pravim namenom ni zgolj floskula, zato **Gospod Bachmann in njegov razred** ni zgolj film o šoli, poučevanju, integraciji, ampak film o majhnih življenjskih radostih in spodbudah, ki človeka ženejo naprej – tudi v najtežjih trenutkih. Kot je zapisala dramatičarka Ayesha Siddiqui: »Bodi oseba, ki bi jo potreboval, ko si bil mlad.« Tako kot si »Herr« Bachmann vzame čas za svoje učence in učenke, kot si ga tudi oni vzamejo drug za drugega in za svojega najljubšega učitelja – rezultat česar lahko vidimo v filmu –, si je vsekakor vredno vzeti čas za filmski obisk njihove učne ure v tem, kako biti in postati so-človek.